

Vort Bankvæsen, med Henblik paa den øjeblikkelige Situation.

Foredrag i Nationaløkonomisk Forening den 12. December 1907.

Af

Veksellerer **Alfred Horwitz.**

Tempora mutantur! Kun et eneste lille bitte Aar er gaaet og Forholdene er ganske forandrede. Forrige Efteraar var Forretningslivet Verden over endnu præget af en saa ubændig Kraft, og der herskede et saadant Liv og Røre, at al Fornuft og Overvejelse blev revet med i den hidsige Fart opøfter og fremøfter. Der var ganske vist ingen Mangel paa advarende Røster, og ikke faa forudseende Mennesker saa Enden paa denne febrilske Aktivitet, men hvad kunde det altsammen nytte overfor Masserne. Bevægelsen havde antaget Karakteren af en Malstrøm, og i denne blev alt revet med — baade godt og ondt. Indtil endelig en Dag Bevægelsens egen Udvikling maatte sætte en naturlig Bom for yderligere Opgang og Fremgang.

Da Diskontoraterne Verden over i Fjor henimod Aarets Slutning blev sat stærkt op, og Krediten begyndte at strammes, vaagnede man for første Gang til Bevidsthed om, at dette stærkt pulserende Liv ikke

var uendeligt, og at man snart maatte vænne sig til at anslaa et lidt mindre hidsigt Tempo. Paa det Tidspunkt var man og kunde man kun ikke være klar over, hvor stærk Reaktionen vilde blive. Man kunde ikke forudse, om det kun var en forbigaaende Slappelse, som atter snart skulde blive afløst af et — om muligt — endnu kraftigere Opsving, eller om man gik en langvarig, sløj Periode i Møde. Da Vendepunktet var synligt, kom selvfølgelig ogsaa de Pessimister frem, som forudsaa Kriser og Verdens Ende.

Begivenhederne i Aaret 1907 have til Dato ikke været af en udpræget opmuntrende Karakter. Udviklingen i den store Verden har hidtil haft et Forløb, som indlemmer Aaret 1907 i den Række af Kriseaar, som siden 1847 med større og mindre Mellemrum har hærget den økonomiske Verden. Ved blot at nævne Aarstallene — 1847 — 1857 — 1866 — 1873 — 1885 — 1890 — 1900 — dukker der triste Minder op i Erindringen hos de ældre, og paa samme Maade ville vi unge ad Aare tænke paa 1907 og drage Sammenligninger mellem dette svære Aar og senere vanskelige Perioder.

Nu tør Aaret 1907 endda ikke siges at være et Handelskrise-Aar, men man skal gaa saa langt tilbage som til 1873 for at finde en Pengekrise, som har været saa voldsom som den nuværende. Naar man tænker paa, at Bank of England ikke siden 1873 har noteret saa høj en Diskonto som nu (7 $\frac{0}{10}$), og at den tyske Rigsbank i sin nuværende Skikkelse overhovedet aldrig før har været over 7 $\frac{0}{10}$ — nu noterer man 7 $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ — saa belyser disse Fakta allerbedst Alvoren i indeværende Efteraars økonomiske Udvikling. Der findes i Verden

en Guldhunger, som man sjælden tidligere har kendt Mage til; det vigtigste Omsætningsmiddel — Guld — er en Vare, som der i Amerika endog betales en Overpris for, og den europæiske Handelsverden sukker under Byrden af Diskontorater paa 7—8—9 $\%$. Naar man imidlertid hører, i hvilken Grad Tilliden har faaet et Knæk — navnlig i Amerika, hvor Bankruns og Hengemmen af Guld i Skuffer og Skabe indtil fornylig hørte til Dagens Orden, saa fatter man ogsaa bedre den øjeblikkelige abnormt vanskelige Pengesituation.

For os herhjemme har den internationale Pengekrise haft de ubehagelige Følger, at der — hvor det lader sig gøre — trækkes stærkt ind paa den udstrakte Kredit, der i de henrundne gode Aar i rigeligt Maal blev bevilget den danske Købmandsstand af tyske, franske og navnlig engelske Bankhuse, og vi er i Øjeblikket i den Grad blottet for udenlandske Tilgodehavender, at Nationalbanken, for at lette den hjemlige Pengeomsætning det mest mulige, ved kgl. Resolution har faaet Ret til at udstede flere Sedler uden forøget Metaldækning. Der har ogsaa af ovennævnte Grunde været noteret saa ganske abnormt høje Vekselkurser som 89,15 for Mk. og 18,39 for £. — et Forhold, som træder endnu grellere frem, naar man véd, at Guld-punktet for Udførsel ligger for Marks Vedkommende ved ca. 89,18 og for Sterlings Vedkommende ved ca. 18,24.

Oprindelsen til hele denne Verdensbevægelse er at søge hos de nordamerikanske Fristater. Dette mægtige Land med de uhyre Muligheder har i de sidste Menneskealdre mere og mere haft en umiddelbar Indflydelse paa det europæiske Forretningsliv.

Efter at vi ved Hurtigdampere, Iltog, Telefon og Telegraf er rykket hinanden stadig nærmere paa Livet, er Handelen mellem de enkelte Lande stadig bleven mere og mere intensiv, og Verdensforbindelserne har stadig inderligere og tættere knyttet sig sammen. Den store Verden er efterhaanden ved de utallige tekniske Fremskridt, som Menneskeheden nu betjener sig af, blevet mindre og mindre, og Begivenhederne i den ene Verdensdel griber nu til Dags med matematisk Nøjagtighed ind i Forholdene i den anden.

I de Forenede Stater er det Jernbanerne, som i allerførste Række er Grundlaget for Landets økonomiske Opkomst og Fremgang, og disse Jernbaners Udvikling er det, som først og fremmest har været medvirkende til den Højkonjunktur, som satte ind omtrent samtidig med den russisk-japanske Krig. Det er antagelig det heldige Udfald af Krigen mellem Fristaterne og Spanien, som har udviklet førstnævnte Lands Selvfølelse samtidig med at det aabnede Amerika et nyt Afsætningsomraade for sine Produkter — nemlig Filipinerne. I hvert Fald har Banerne i de sidste tre-fire Aar haft en enorm Fremgang, hvortil der stadig er blevet krævet ny Kapital. Denne Kapital er saa blevet anlagt i Jernbaneskinner, Brobygninger, Lokomotiver og Jernbanevogne, Folkelønninger etc. etc. Derved blev der for Jern- og Staalindustrien saavel som for Kulværkerne skabt en Højkonjunktur, som er kommen til Udtryk i stadig højere og højere Priser. Da der nu samtidig — ikke mindst fra Evropas Side — blev stærkt Begær efter Kobber, særlig til elektroteknisk Brug, blev denne Kobberefterspørgsel et fornyet Plus til Staternes industrielle Opsving (Amerika er det

stærkest kobberproducerende Land i Verden), og Fremgangen tog stadig hastigere Fart. At der samtidig med dette industrielle Opsving opstod en gigantisk Spekulation paa New-Yorker Børsen i alle Jernbane- og industrielle (særlig Kobber-) Værdier, er ret naturligt.

Men dette stærke Liv i Jernbaneverdenen, paa det industrielle Omraade, og ikke mindst paa New-Yorker Fondsbørsen krævede stadig flere Kapitaler. Nordamerika syntes denne Gang umætteligt, og da man ikke kunde faa Penge nok i Hjemlandet til disse evige Emissioner af Aktier og Bonds, maatte man naturligvis ty til Evropa. Med de stigende Priser paa Kul og Jern var der imidlertid ogsaa her blevet skabt et Liv og et Røre, som ogsaa slugte store Kapitaler, og man var efterhaanden blevet utilbøjelig til at sende mere Guld over Atlanterhavet. Saaledes nægtede Banque de France tilsidst at diskontere de amerikanske Finanstatter.

Med det Øjeblik, da der blev sat en naturlig Stopper for den stadig rindende Pengekilde, hørte ogsaa Ekspansionspolitikken hos de amerikanske Jernbaneselskaber op af sig selv, og dette blev Begyndelsen til Reaktionen i den stærke Verdens-Højkonjunktur. Hvorvidt denne Tilbagegang er af forbigaaende Natur og atter vil give Plads for en fornyet Opgang, naar Pengemarkedet bliver rigeligere, eller om den nuværende Tilstand er Begyndelsen til et langvarigt Dødvande, det er som sagt det store uløste Spørgsmaal, som endnu venter sin Besvarelse.

Der skulde ellers være Tegn, der tydede paa, at det glimrende Liv, som nu for en Tid har fundet sin Afslutning, atter vilde genopvaagne, naar Pengene

strømmer tilbage til Central-Institutterne, idet hverken Transvaal-Krigen eller den russisk-japanske Krig har bragt det Opsving, som ytrer sig i Genopbygningen af alle de under en Krig ødelagte Værdier.

I Transvaal har Guldproduktionen en Tid lang paa Grund af det uløste Arbejderspørgsmaal vist en stærk Stagnation, som imidlertid nu synes saa smaat at vige Pladsen for en fornyet Aktivitet og deraf følgende Genrejsning af hele det økonomiske Liv i Sydafrika.

I Rusland har den revolutionære Bevægelse i høj Grad vist sig hæmmende for enhver Fremgang; men efter at Forholdene derovre nu synes noget mere rolige, tør man maaske ogsaa vente, at de uendelige Muligheder, som rummes i Ruslands Skød, vil udfolde sig i deres fulde Kraft og Styrke og komme det øvrige Evropa til Gode.

Herhjemme i Danmark er vor Udvikling kun et lille Hjul i Verdensmaskineriet, men ved vort livlige Handelssamkvem med Udlandet passer det lille Hjul nøjagtigt ind i den store Mekanisme, og Bevægelserne herhjemme følger derfor nøjagtig Trop med Udlandet. Ofte mærkes det ikke særlig stærkt og navnlig ikke øjeblikkeligt, men i det lange Løb kunne vi her hjemme ikke gaa vore egne Veje uafhængig af de Lande, som omgive os. Vi have da ogsaa i Lighed med Udlandet i de senere Aar haft en stærk Opgangsperiode med højere Priser paa alt, Fødemidler og Forbrugsgenstande. Det stærke Liv her hjemme har endda særlig i København været af en meget udpræget Beskaffenhed, idet der samtidig med den almindelige Verdenskonjunktur har fundet en Udvikling Sted, som har været af en mere lokal Karakter.

Det er den mægtige Udvikling, som vort Bankvæsen har haft i de allerseneste Aar, der har skabt et Højtryk og en Fart over alt, og som i væsentlig Grad har forandret Byen Københavns Fysiognomi og ladet den faa det Tilnavn Stor-København, som Hovedstaden forhaabentlig efterhaanden maa gøre sig værdig til at bære med Rette. Nu er det jo et Spørgsmaal, om den Udvikling, som Byen baade udadtil og indadtil har taget, har været ganske sund, thi Danmark er jo intet stort Land, og da vi dog nærmest er henvist til Landbruget og endnu ikke i videre Forstand har nogen egentlig Industri, saa er Muligheden for en fortsat Bliven-større vel dog begrænset. Ganske vist har vi foruden en dygtig Landbostand en vaagen og handlekraftig Handelsstand, og for Transithandelen har København jo udmærkede Betingelser. Tidligere var vel Sverrig en af vore bedste Kunder, men etter at man har beskyttet sig stærkt med kraftige Toldmure, er der i høj Grad sat en Bom for Indførselen af fremmede Industriprodukter. Ydermere synes Tendensen i vort Naboland at gaa mere og mere uden om København, — vel som Følge af den nationale Vækkelse. Derimod er vort Handelssamkvem blevet betydelig mere udviklet med Finland og Rusland, og i de senere Aaringer begynder driftige Købmænd ogsaa at vende Blikket ud mod det sydlige Evropa og mod de andre Verdensdele, Østasien, Sydafrika, Sydamerika og Australien.

Udover det, den enkelte private Købmand i saa Henseende magter, har vi jo heldigvis desuden store kapitalstærke Aktieselskaber (Østasiatisk Kompagni, D. F. D. S., tildels Burmeister & Wain, Dansk-Russisk Dampskibsselskab og flere af vore større Trampdamp-

skibsselskaber), som ved at rette Blikket udefter ikke alene kaster Ære og Hæder over Danmark, men ogsaa er af stor national-økonomisk Betydning for hele Landet ved at bringe tjente Formuer hjem. Naar vore Banker i højere Grad havde støttet den Slags Foretagender og maaske givet Impulsen til Starten af flere lignende, saa tør det siges, at vor stærke Bankudvikling havde været baade sund og god, og vi kunde kun have haft Grund til at glæde os over en slig solid Basis som Underbygning for den usædvanlig stærke Fremgang.

Desværre har imidlertid Basis for vore Banker og deres stadige Udvidelsestrang nærmest været at søge paa andre Omraader, og endda hovedsagelig paa et, som nu allerede i længere Tid med Rette har været underkastet en meget skarp Kritik — paa Byggeomraadet.

Ikke alle Banker have plejet denne Specialitet — en enkelt af vore ældre Banker har saaledes i sine Aarsberetninger gentagne Gange raabt Vagt i Gevær — men næsten alle vore yngre Banker have vokset sig store til Dels paa dette Grundlag, og en enkelt af de ældre Banker har, om ikke direkte, saa indirekte stærkt støttet denne Bevægelse og i al Hemmelighed staaet bagved mangt af de senere Aars store Byggeforetagender.

Hvilken Berettigelse denne Trang til at omskabe og forstørre København har haft, er egentlig ikke saa godt at se, thi den burde nærmest have søgt sin Grund i Udfoldelsen af en kraftig industriel Virksomhed her i Hovedstaden. Imidlertid er Tendensen særlig i vor Lovgivning i de senere Aar jo ikke absolut gaaet i Retning af at begunstige Industrien, idet den stærkt

demokratiske Tendens har forlangt Toldlettelser paa de fleste Omraader, hvad der næppe vilde gøre den hjemlige Industri stærkere — den som jo i Forvejen fra Naturens Side er ret stedmoderlig behandlet, idet den savner de naturlige Hjælpekilder, uden hvilke enhver Industri har noget Besvær med at gøre sig gældende overfor den udenlandske Konkurrence. Men man bygger jo ikke hele Kvarterer i Forstæderne til de velhavende, og naar Industrien ikke særlig begunstiges, er det ikke godt at se, hvem der egentlig skal befolke den store Mængde af ubeboede Ejendomme, som i de sidste Aar er skudt op som Paddehatte.

Forkæmperne for Byggeriet vil naturligvis svare, at der i en stor By som København til Stadighed maa sørges for tilstrækkeligt Husrum, ellers stiger den almindelige Husleje altfor urimeligt til Skade for hele Samfundet. Denne Paastand er ganske rigtig, men enhver Udvikling har sine Grænser, og den gyldne Middelvej bør lige saa vel betrædes her som paa alle andre økonomiske Felters Omraade. Det har man utvivlsomt ikke gjort i det sidste Femaar, hvad Byggeriet angaar, og at det har været altfor forceret og utilgiveligt overdrevet, er der absolut ingen Tvivl om. I den sidste Tid har Bankerne jo nu ogsaa indset det farlige ved den Udvikling, som Byggeriet har antaget, og man har trukket sig meget stærkt tilbage.

Det kunde forøvrigt være ret interessant at undersøge, hvilke de Grunde da have været, som saa stærkt have favoriseret denne Tendens til at bygge. Ja, Aarsagerne have vel været af forskellig Oprindelse, og nogle af dem have nok været berettigede — i hvert Fald undskyldelige — andre derimod absolut forkastelige.

Til de berettigede Aarsager maa man i første Række henregne de store offentlige Byggeforetagender: Rigshospitalet, Christiansborg Slot, den nye Hovedbanegaard, som kræver en Hær af Arbejdere, — og dernæst maaske ogsaa medregne Oprettelsen af Stats-Hypothek-Banken. Tanken om at oprette en saadan Bank var i ledende Kredse baseret paa at hæve vor udenlandske Kredit, paa at opnaa højere Kurser for vore Kreditforenings-Obligationer, og dermed gøre os det muligt at laane til en lavere Rente. Denne Tanke, som i og for sig var udmærket og kunde blive til stor Gavn for Landet, rummede naturligvis paa den anden Side den Fare i sig, at en saadan lettere og billigere Adgang til Kredit kunde give Anledning til Overspekulation og andre økonomiske Ekscesser, og helt uden Sammenhæng har vel denne Banks Start ikke været med det hjemlige forcerede Byggeri. Naar dette nu er brudt sammen, er det heller ikke udelukket, at det franske Markeds foreløbige Afspærring for Stats-Hypothek-Bankens Obligationer og andre danske Værdipapirer (grundet paa Regeringens Vintold-Forslag) ogsaa har været noget medvirkende hertil; men i dette Tilfælde er der ingen særlig Grund til at se tragisk paa Forholdet, da enhver Hindring, som har stillet sig i Vejen for et fortsat Byggeri, kun kan have været af det Gode.

Naar hermed de Grunde, der kunde tjene til Undskyldning for Byggeriet, er udtømte, skulle vi nu beskæftige os med de Faktorer, som i særlig Grad har foraarsaget og været medvirkende til hele den voldsomme — om man tør kalde det — »Gadefabrikation«.

Og man nødsages da i første Række til for en

stor Del at lægge Skylden over paa adskillige af vore nuværende Bankledere. Uden paa nogen Maade at ville træde de Herrer for nær, endsige at tvivle om deres Indsigt og Dygtighed, maa man nok have Lov til at sige, at den banktekniske Uddannelse, som flere af dem har faaet, har været ret ensidig. I Modsætning til andre Lande, hvor man særlig henter de ledende Bankdirektører fra de praktiske Købmænds eller Finansmændenes Verden, er Tendensen her hjemme i de senere Aar gaaet i Retning af at søge dem blandt vore praktiske Jurister. Naar man endda havde henvendt sig til de videnskabeligt uddannede Jurister eller til vore Nationaløkonomer, saa var Forholdet maaske blevet et ganske andet, men man har taget dem af Sagførernes og Birkefuldmægtigenes Midte. Disse Mænd er uden Tvivl dygtige Folk med klare Hoveder, men nogen egentlig Indsigt i Handel og Bankvæsen, som burde være uløseligt knyttet til Handelen, kan de i Følge Sagens Natur ikke have. Det er i saa Henseende ogsaa ret betegnende, at vort største Finansgeni — den uforglemmelige Tietgen — heller ikke var Akademiker, opdraget og udlært som han var i Købmandshandelen. Paa den Tid, da han blev kaldet til at staa for Styret af den nydannede Privatbank, var han Handelsrejsende i Manufakturfacet og var netop to Aar i Forvejen blevet fast Agent for et dansk Firma i Manchester. Men netop saadan en Mand, som i intimeste Forstand var kommet i Berøring med Handelen og Handelstekniken, havde — med sit Snille og store Kløgt — de bedste Betingelser for at blive den store kyndige Bankleder, som han faktisk blev.

Ogsaa de af vore nuværende Bankdirektører, om

lvem Størstedelen af Anerkendelsen for at være kyndige og dygtige Bankmænd samler sig, ere praktisk uddannede Mænd, idet de enten er blevet udlært i en Veksellerer- eller Købmands-Forretning, eller fra neden af har tjent deres Sporer i selve Banken. Man ser da ogsaa, at de Banker, i hvis Spidse disse Mænd staar, heller ikke paa nogen Maade har plejet Bygge-Specialiteten, men kun har støttet de sunde gode Byggeforetagender, som en Gang hører med til almindelig Bankvirksomhed.

I de fleste større udenlandske Banker knyttes der som Regel til Direktionen et juridisk kyndigt Medlem, som supplerer Forretningskyndigheden paa bedste Maade, og ogsaa hos os vilde det ingenlunde være til nogen Skade, om en Direktion sammensattes af Mænd med forskellig Uddannelse; Forholdet bliver først mindre heldigt, naar som sagt Direktøren ensidigt plejer de Interesser, som staar hans Hjerte nærmest. Men det kan jo næppe være andet, end at Sagføreren, der i sin tidligere Virksomhed for en stor Del har beskæftiget sig med Ejendomshandler, Grundspekulationer og dermed beslægtede Forretninger, nu ogsaa dyrker det Felt stærkest, hvor hans Kendskab er størst.

Men antagelig vil Praksis for Fremtiden atter blive, at Banklederne tages fra Købmandsstandens Midte i Stedet for som i de senere Aaringer af Juristernes tallose Skare, og de mange Veklager om overdrevent og usundt Byggeri hører da forhaabentlig op af sig selv.

Den stærke lokale Udvikling har imidlertid i Forbindelse med den af mere international Karakter værende Højkonjunktur fordret store Pengemidler, og da Bankernes forholdsvis smaa Aktiekapitaler ikke strakte

til, maatte man nødvendigvis skaffe sig mere Kapital, og det gjorde man i Form af at udvide Aktiekapitalen, og ved paa alle mulige Maader at skaffe sig Spareindskud.

Hvad først de forøgede Aktiekapitaler angaar, er det meget interessant nærmere at undersøge, hvilken mægtig Kapitaludvikling Bankerne har haft i de seneste 10 Aar. For de ældre Bankers Vedkommende gælder det, at det mere har været den internationale Konjunktur, der har gjort dem større, for de yngre Bankers Vedkommende har den lokale Udvikling nærmest været Aarsag til Ekspansionspolitiken.

For 10 Aar siden fandtes der foruden Nationalbanken 3 store Privatbanker: Landmandsbanken, Handelsbanken og Privatbanken, og disse 4 Bankers samlede Aktiekapital var 75 Millioner; desuden fandtes der 7 Smaabanker med en samlet Kapital af kun ca. 7,600000 Kr. I Løbet af de 10 Aar er en eneste af de 3 store Privatbanker — nemlig Landmandsbanken — med en Kapital af 60 Mill. kommet et godt Stykke op over de 3 Bankers samlede Aktiekapital for 10 Aar siden (nemlig 48 Mill.), og den samlede Kapital for de 4 Hovedbanker andrager nu 148 Mill. mod 75 Mill. for 10 Aar siden. For de yngre Bankers Vedkommende — thi det gaar nu ikke mere an at kalde dem smaa — er Mangedoblingen imidlertid langt mere overvældende, idet Kapitalen fra godt og vel 7 Millioner nu er vokset til $62\frac{1}{4}$ Million, hvoraf endog de 56 Millioner falder paa de 4 betydeligste alene (Grundejerbanken, Laane- og Diskontobanken, Detailhandlerbanken og Centralbanken), medens de resterende ca. 6 Millioner fordeler sig paa 5 Smaabanker.

At en saadan gigantisk Fremgang ikke kan gaa for sig uden at meget usundt skabes, som aldrig burde have set Dagens Lys, er en Selvfølge, men i de gode Aar, som nu er henrundne, var det for Bankerne en meget let Sag at udvide, idet Publikum forblindet af stadig Medgang gik med til alle Nyemissioner, hvad enten det var Bank-, industrielle eller Dampskibs-Aktier. I den Grad gik al Ting i Folk, at de Garanti-provisioner, som efter hævdvunden Skik udbetaltes til Mæglere og Veksellerere, tilsidst opfattedes som rene Cadeauer, og Tanken om, at der med en Garanti var forbundet Risiko, efterhaanden forekom en saa fjærn, at der til Slut var en Kappelstrid om at faa de størst mulige Andele — indtil naturligvis en skønne Dag Markedet var overmæt, Emissionerne begyndte at mislykkes og Garanterne sad med Smerten.

Denne lette Adgang til stadig at skaffe sig ny forøget Kapital har imidlertid bragt Bankerne lidt ind paa et Skraaplan, da det efterhaanden næsten blev til en Æressag, hvem af de yngre der kunde blive størst. Naar den ene Bank udvidede, varede det ikke $\frac{1}{4}$ Aar før Nabobanken trunfede den forudgaaende Emission over med nogle Millioner, og Resultatet er da nu ogsaa blevet, at Bankerne for Øjeblikket arbejder med ret uforholdsmæssig store Kapitaler. Thi en Kapital skal jo dog forrentes, og naar man nu i en mindre gunstig Tid indskrænker Forretningen og samtidig skal udvide Forrentningen, hvad skal der saa blive til Aktionærene? De store Kapitaler bærer jo dog til syvende og sidst for Størstedelen Skylden for, at Bankerne ere gaaede ind paa Forretninger, hvor Hensynet til Gevinst er gaaet forud for Hensynet til Sikkerhed (en meget

daarlig Bankteori), netop for at kunne skaffe Aktionærerne en passende Dividende, og da man har troet paa Højkonjunktorens Vedvaren (i uheldigste Fald endog ventet, at det nu først rigtig skulde gaa løs), har man ladet staa til.

Nu har Sommeren jo allerede aabenbaret, i hvor mange Tilfælde man mildest talt har handlet letsindigt, og Betalingsstandsninger baade i Byggeverdenen og i Købmandskredse har været Resultatet.

At Optimismen endog ikke har været begrænset til de yngre Banker, viser f. Eks., at Landmandsbanken saa sent som i afvigte Foraar, hvor Pengemarkedet allerede var stærkt strammet, kom med en 50% Aktieudvidelse fra 40 til 60 Millioner. Hvor stor Begejstringen for Nyemissioner og navnlig for nye Bankemissioner var hos Publikum i de sidste Aar, viser ogsaa Starten af de forskellige Bankforetagender (Centralbanken, Revisionsbanken, Patentbanken og alle de smaa Forstadsbanker). Der var i de Aar en magisk Klang i Navnet Bank, og at starte en ny Bank mente man tilsidst var lige saa let som at aabne en Spækhøkerforretning. De store Samfunds-Pligter, som en Bank i Virkeligheden har, ganske i Modsætning til hvilken som helst anden Forretning, idet Banken ved at skulle forvalte betroede Midler saa at sige har de Tusinder af Smaafolks Skæbne i sine Hænder, traadte i disse Aar tilbage for delvis rent egoistiske Grunde, og begunstiget af Stemningen blev endog Foretagender, som havde noget øbskurt over sig, pyntet med Navnet »Bank«. Ved at slaa efter i »Danske Fonds og Aktier« for 1905 finder jeg foruden de anerkendte Banker ikke mindre end 12 Virksomheder, som prange med det

tillidindgydende »Bank«, og jeg har saa endda ikke tænkt paa Foretagender som »Pantbanken« med den diskrete Indgang i Porten i Dannebrogsgade.

Jeg ved ikke, om det ad Lovgivnings-Magtens Vej vil være muligt at forbyde Foretagender, som ikke opfyldte de Betingelser, som man sædvanligt stiller til en Bank, at reklamere med denne Betegnelse; i hvert Fald skulde det synes heldigst — og heller ikke forbunden med særlige Vanskeligheder — om ingen Aktie- eller anden anonym Virksomhed kunde anmeldes til Firmaregistret som Bank eller et dermed beslægtet Navn, med mindre det ny Foretagende havde en fuldt indbetalt Kapital af et vist Beløb; thi selvfølgelig er det uforsvarligt, at Virksomheder med en Kapital paa nogle faa Tusind Kroner skal have Tilladelse til at modtage Sparepenge fra naive Mennesker, som i Tillid til et prangende Skilt med Ordet »Bank« paa, tror at dermed er den hellige Grav vel forvaret.

Det andet Hovedmiddel for Bankerne til at skaffe sig Arbejdskapital var Spareindskud.

Kun ganske faa af Bankerne har en særskilt Sparekasseafdeling, som staar under Sparekasse-Inspektørens Tilsyn, men man fandt en let Udvej til at skaffe sig Penge, ved i Stedet for at have Sparekasse at modtage Indlaan paa »Sparekasse-Vilkaar« eller paa saakaldt »Kontrabog«. I den stærke Konkurrence om at lokke Penge til sig blev Renten for Indlaan i alle tænkelige Former og paa alle mulige Terminer stadig sat op, og medens Sparekasserne uforandret bibeholdt den gamle Rentesats af $3\frac{1}{2}\%$, kunde Folk i de andre Banker faa indtil $1\frac{1}{2}\%$ mere i Rente om Aaret.

Tal taler altid bedst, og det vil i denne Forbind-

else være interessant at se, hvorledes Aktiekapitalerne og samtidig Indskudene ere voksende hos de yngre Banker i de sidste 4—5 Aar. Da det kun gælder om at konstatere Udviklingen i det store og hele, ville vi kun beskæftige os med de 5 største af de yngre Banker, nemlig: Grundejerbanken, Laane- og Diskontobanken, Detailhandlerbanken, Centralbanken (siden 1905) og Frederiksberg Bank.

Ultimo 1903 var den samlede Aktiekapital for ovennævnte Banker kun 11½ Million og Indskudene Kr. 40.377000, ultimo 1904 respektive Kr. 12,600000 og Kr. 46,041000, ultimo 1905 Kr. 27,000000 og Kr. 62.629000, ultimo 1906 Kr. 54000000 og Kr. 85,198000, og nu Kr. 58,000000 og Kr. 86,231000.

Det er siden ultimo 1903 for Aktiekapitalens Vedkommende en Fremgang af ca. 504 % eller med andre Ord: Aktiekapitalen er steget til det femdobbelte i det korte Tidsrum af 5 Aar; og for Indskudenes Vedkommende er der en Fremgang af ca. 213 % eller godt og vel det dobbelte. Skønt Fremgangen i Indskudenes Størrelse er imponerende, ser man dog, at det, trods alle Anstrengelser med Filialer, stadig højere Renter, Lømmesparebøsser etc. har været ulige lettere at udvide Kapitalerne end at faa fat i Folks Sparepenge.

Det er nu klart, at der ved denne Anstrengelse for at skaffe sig stadig mere Kapital skabtes en meget uheldig Vekselvirkning, idet man udvidede, for som det hed sig, at betrygge Sparerne; man indlod sig derefter paa ret risikable Forretninger for at skaffe Udbytte til den forøgede Kapital, og da denne efter kortere Tids Forløb ikke viste sig tilstrækkelig, kæmpede man for

at faa flere Indlaanspenge, — og saa gik man videre paa samme Maade: udvidede, gjorde store Forretninger og satte Renten op — og saa fremdeles. Et væsentligt Middel til at faa fat i det brede Publikums Penge mente man at have i Filialer rundt omkring, og der dryssedes da i kort Tid af næsten alle Banker — navnlig af de yngre — ud over København med Forstæder og Nabokommuner den ene Bankfilial efter den anden. Man vil her i København, paa Broerne, i Hellerup, Sundbyerne o. s. v., selv i delvis fattige Kvarterer kunne se den ene konkurrerende Bankbutik ved Siden af den anden. Yderligere kom saa Hjemme-Sparebøsser, Hjemmets Bank, Lomme-Sparebøsser, og hvad alle disse Smaatingester hedder, som ene gaar ud paa at skaffe sig Penge, Penge, Penge.

Denne Higen, Tragten og Kæmpen efter at faa fat i Arbejds-Kapital har dog ikke kunnet holde Skridt med de svære Krav, som de store Foretagender, som Bankerne indlod sig paa, stadig satte til disse, og jo mindre solide og gode Foretagenderne var, desto større var Kravene. Nu vilde vist mangan en Bank oprigtig ønske, at den havde været noget mindre hæsblæsende i sin Forretningsgang, og allerede ser vi i Annulering af for stor Aktiekapital, Nedlæggelse af overflødige Filialer, et Tilbageskridt og en Indrømmelse af tidligere Fejl.

Her hjemme har som sagt de store Kapitaler, som skulde forrentes, nærmest været af det onde. For Sparernes Vedkommende har der dog ligget noget betryggende i de mange Millioners Aktiekapital, idet disse jo først skulde være mistede, førend Sparerne kunde komme til at lide Tab. Trods megen Angst

og Uro her hjemme, har Sparerne da ogsaa hidtil bevaret den sunde Fornuft og forskaanet os for den svære Samfunds-Kalamitet, som et Bank-run altid er og maa blive, idet det bringer al Ting ud af sin Ligevægt. Man har jo set, til hvilke skæbnesvangre Kriser det kan føre, naar der saas Mistillid til selv solvente Institutioner med for store Indlaanskapitaler i Forhold til egne Midler. Som et tysk Blad fornylig skrev: Efter tyske (ogsaa danske) Begreber er det ganske uhørt, at Publikum betror en Bank, som ikke ejer større Egen-Kapital end ca. 5 Millioner, Deposita til et saa overvældende Beløb som 260 Millioner. I hvert Fald er der ved den seneste Tids Begivenheder ved de amerikanske Banker blevet aabenbaret et Misforhold af den allerværste Slags, som giver Anledning til den største Frygt med Hensyn til Forholdenes videre Udvikling.

Med andre Ord: for megen Kapital er galt, al for lidt Kapital endnu værre, den gyldne Middelvej er en Kapital, som staar i passende Forhold til Indskudenes Størrelse — og derefter har man at anlægge sin Forretning. Prof. Scharling anser i sin »Bankpolitik« en Aktiekapital af en Tredjedel af Indlaanskapitalen for et passende Beløb, og vi ser, at en gammel konservativ Bank som Fyns Diskontokasse (grundlagt 1846) er af samme Anskuelse, idet der til en Kapital af 4 Millioner findes et Indlaan af ca. 11 Millioner.

Hvor ganske anderledes Forholdet stiller sig ved nogle af vore yngre Banker viser følgende to Eksempler: Den ene Bank har til en Kapital af 12 Millioner ca. 24 Millioners Indskud — altsaa det dobbelte Beløb —

og den anden har til en Kapital af 20 Millioner endog kun det samme Beløb, ca. 20 Millioner i Indskud. Jeg vil slet ikke medregne en yngre Bank, som ved de i Sommerens Løb aabenbarede Forhold har vist, at den tidligere blev ledet med en endog usædvanlig Mangel paa Forsigtighed og Fremsynethed. Her var Forholdet ultimo 1906 i den Grad forrykket, at der til en Aktiekapital paa 8 Millioner fandtes Indlaan paa kun ca. 5 Millioner, hvilket Beløb endog til Dels vist var ret problematisk. Et bedre Bevis for Rigtigheden af det tidligere sagte turde vanskelig kunne findes.

For rigtig at klarlægge og gøre de yngre Bankers enorme Fremgang forstaaelig, er det nødvendigt at beskæftige sig med et Punkt, som tilsyneladende ikke er af større Interesse, men som dog i Virkeligheden har en meget stor Betydning. Det er Publikums langt lettere Adgang og Kommen-i-Forbindelse med Direktøren i de yngre Banker end i de gamle Storbanker. I en hvilken som helst anden Forretning er det nu en Gang saa, at Chefen for en Forretning er Kundens Tjener. Man kommer ikke mindst gerne det Sted, hvor Principalen selv tager Del i Ekspeditionen. I de gamle Banker har det imidlertid efterhaanden udviklet sig saaledes, at Bankdirektøren har været mer eller mindre utilnærmelig. Det er ikke én, men mange Gange hændet mig, at jeg har hørt Folk med en vis Stolthed fortælle, at Direktør den eller den virkelig havde været yderst elskværdig overfor ham. Jeg er overbevist om, at den Mand, medens han antichambrede hos vedkommende Direktør, har siddet med Hjertet i Halsen — navnlig da, hvis han skulde have Kredit, og at han er blevet behandlet venligt, synes

for ham en særlig Udmærkelse. Dette Forhold er naturligvis fuldstændig skævt; en Bankdirektør bør selvfølgelig ligesom en hvilken som helst anden Købmand som Regel være forekommende overfor sine Kunder, og det hvad enten han bringer eller søger Kapital. Men denne stærke Utilnærmelighed og Overlegenhed, som karakteriserer nogle af de ældre Bankdirektører, har ganske naturlig sendt en hel Mængde forlegne og beskedne Mennesker hen i de yngre Banker, hvor de med stor Ligeformhed og Elskværdighed er blevet modtaget med aabne Arme af den yngre Direktør, som ikke kunde faa Kunder nok. Endvidere har en stor Del af de ældre Bankers Kunder, dels som Følge af denne frygtindgydende Utilnærmelighed, dels paa Grund af den absolute Mangel paa Samarbejde mellem Bankerne indbyrdes, ganske naturligt søgt hen i en yngre Bank, naar det drejede sig om en Udvidelse af Krediten. Og desværre har i saadanne Tilfælde den yngre Direktør ikke været særlig kritisk. Da det gjaldt for ham at lave Omsætning, har han ikke spurgt vedkommende, om han allerede var engageret med en anden Bank. Nej tværtimod! Jeg ved positivt, at Forretningsdrivende har sagt: jeg arbejder i Forvejen med den og den Bank, men jeg vil ogsaa gjerne gøre Forretning med Dem, men ønsker i saa Fald ingen Kritik af mine Veksler, hvortil der saa er blevet svaret ja og mange Tak.

Følgen af dette Misforhold har været en stærk Gaaen-paa i Forretningslivet, som en skønne Dag, naar det ikke mere altsammen klapper, ender med en Forskrækkelse. Et typisk Bevis herpaa har vi jo forøvrigt set for nogle Maaneder siden, da en tidligere anset

stor Forretningsmand i Ly af denne Mangel paa Samarbejde mellem Bankerne faar Engagements paa flere Hundrede Tusinde Kroner i saa omtrent hver evige eneste københavnsk Bank.

Saafrømt Forholdet i vor Bankverden i højere Grad havde været det, at de enkelte Direktører indbyrdes følte sig mere som Kolleger end som Konkurrenter, vilde hele Forretningslivet have hvilet paa en sundere Basis, idet den enkelte Købmand i saa Fald maatte lempe sin Forretning efter de Midler, som stod til hans Raadighed, og han vilde ikke saa let vove sig længere ud, end han som fornuftig Mand burde.

Denne Isolering i vor Bankverden fremkalder desuden et ret usikkert Grundlag for al Kreditgivning, thi naar et betydeligt Firma pludselig standser, vil det ret naturligt hos Bankerne fremkalde en Ængstelse, som muligvis kommer til at gaa føleligt ud over de uskyldige. En Afhjælpning af denne Brøst kunde imidlertid lade sig ordne paa en uhyre ligefrem og simpel Maade ved Oprettelsen af et Bankregister. Forinden jeg gaar nærmere ind paa at udvikle, hvorledes jeg har tænkt mig dette Bankregister ført ud i Praksis, skal jeg gøre et Par supplerende Bemærkninger angaaende Oprindelsen til denne nye Ide, som i hvert Fald for mit Vedkommende er opstaaet ganske selvstændigt og uafhængigt hos mig uden nogen som helst fremmed Paavirkning.

Det var umiddelbart efter den tidligere omtalte store Betalingsstandsning i Efteraaret, at det slog mig, at der maatte kunne findes en simpel og praktisk Maade, som delvis kunde forhindre, at slige Tilfælde gentoges, og allerede i en Avisartikel i »Vort Land«

af den 17. Septbr. antydede jeg noget i den Retning. Jeg vilde imidlertid den Gang oppebie et mere belejligt Tidspunkt til offentlig at fremkomme med min nye Ide og betroede denne kun til en enkelt Mand. Imidlertid sender Nationalbanken for kort Tid siden — d. 29. Novbr. — efter at dette mit Foredrag ligger fuldt færdigt, et Cirkulære rundt til de københavnske Banker, hvori akkurat den selv samme Tanke, som jeg har haft, foreslaas bragt til Udførelse; og paa en Henvendelse af mig i Nationalbanken erfarer jeg, at Bankens Ledelse har udkastet denne Plan uden at have noget Kendskab til min Ide. Skønt mit Forslag jo derved mister noget af sin Originalitet, er det mig paa den anden Side en stor Tilfredsstillelse at vide, at min Ide baade maa være sund og god, naar en saa fremragende Institution som Nationalbanken har prøvet paa at føre den selv samme Tanke ud i Livet. Og jeg er fuld af Fortrøstning til, at den Opposition, som der fra nogle Bankers Side foreløbig har vist sig inod dette Register, maa kunne overvindes, saa at Tanken i en eller anden Form ogsaa virkelig vil blive realiseret.

Efter min Mening burde da dette Bankregister oprettes af alle Banker i Forening — i Endrægtighed og fuld Forstaaelse med hinanden. Det skulde oprettholdes og lønnes af de forenede Banker tilsammen, og Lederen af Registret skulde ligelig tjene alle Bankerne, men være ganske uafhængig af hver enkelt. I Registret blev alle Bankerne indskrevne, og hver Bank gav en samlet Fortegnelse over alle sine Kunder uden Undtagelse. Imidlertid skulde den ene Bank ikke gennem Registret kunne faa nogen som helst Kundskab om de andre Bankers Klienter.

Fremgangsmaaden ved Registret vilde nu blive følgende:

Naar en Mand fik sig en Bankforbindelse, skulde vedkommende Bank straks melde det til Registret. Her vilde det nu blive set efter, om Klienten allerede havde en Bankforbindelse i Forvejen. Saafremt dette skulde være Tilfældet, vilde Registerlederen have at give Meddelelse herom til begge Banker — til den ældre Forbindelse at N. N. havde faaet ny Bankforbindelse (uden dog at meddele Bankens Navn) — til den anden Bank, at N. N. i Forvejen havde Bankforbindelse. Begge Banker kunde nu derefter selv rette Forespørgsler til vedkommende Mand og forlange nærmere Oplysninger af ham. De enkelte Banker kunde altsaa til enhver Tid faa oplyst, om deres Klienter var engagerede andet Steds, derimod ikke hvor. Paa denne Vis var Bankerne fuldt ud betrygget mod, at deres Kunder — naar Krediten ikke kunde forøges — uden deres Samtykke gik andet Steds hen, og samtidig vilde den ene Bank være fuldt ud beskyttet mod at dens Konkurrent fik Indblik i dens Forhold.

Dette lige saa simple som praktiske Bankregister vilde være et fuldstændigt Værn imod, at usolide Forretningsdrivende, som det jo desværre nu er og har været Tilfældet, kunde opnaa Kredit det ene Sted efter det andet, og ganske andre sunde Tilstande i vor Handelsverden til Gavn for Bankerne selv og deres gode solide Kunder vilde blive Resultatet. — — —

Efter at have beskæftiget os med Fortiden vil det maaske nu være et Forsøg værd til Slut at undersøge, hvorledes vor Bank-Udvikling maatte blive i de kommende Aar.

Jeg gaar ud fra, at vi kommer glat ud over dette Efteraars uhyre Vanskeligheder, at indeværende Termin forløber uden alvorlige Kalamiteter, og at vi efter alt det meget Uvejr atter maa se Solen komme frem i det nye Aar. Antagelig vil det internationale Pengemarked, naar vi er kommet lidt ind i 1908, faa en noget lettere Karakter, og den stærke Anspændthed, hvorunder Bankerne nu længe har lidt, vil give Plads for et lettere Pengemarked. Det er da at haabe og vente, at de Lærepenge, som sidste Aars Erfaringer har givet den københavnske Bankverden, vil føre den ind paa en noget sikrere Vej end den, hvorpaa den har færdedes i de sidst forløbne Aar. Man tør rolig gaa ud fra, at det vil vare mange Aar, før ubemidlede Straamænd bygger Millionforetagender, og for Kapitaludvidelser, Start af nye Bank-Foretagender etc. etc. vil Publikums Ulyst og de naturlige Hindringer i Form af lave Aktiekurser og rigeligt Aktiemateriale sætte en naturlig Bom.

Det er da et oprigtigt Ønske, at vore hjemlige Forhold maa blive af en saa lykkelig Beskaffenhed, at der maa blive god og sund Brug for de store Bank-Aktiekapitaler, som i sløje Aar ellers nødvendigt maatte blive til Sorg for enhver Aktionær.

Vor Høst i Aar er jo glimrende, og forhaabentlig aabner der sig for Handelen nye Afsætningsomraader, saa at Bankerne — de ældre som de yngre — maa faa rig Lejlighed til at opfylde deres egentlige Mission, at være Bindeleddet mellem Kapitalen og Købmandsstanden — indbefattet Landbrug. Industri og Skibsfart.

Vort Handelssamkvem med det russiske Rige har,

som allerede sagt, antaget en noget livligere Karakter i de sidste Aar, men den nuværende roligere Tilstand derovre burde i langt, langt højere Grad end det hidtil har været Tilfældet, vende vore driftige og foretagssomme Købmænds Øjne mod dette uhyre rige Land, hvor der højst sandsynligt i de kommende Aaringer vil finde et mægtigt Opsving Sted, idet jo alt det skal genopbygges, som er gaaet til Grunde under den sidste Krig og den derefter følgende Revolution. Det gælder da i Tide for Handelsstanden at skaffe sig gode Forbindelser derovre, saa at man kan drage den fulde Fordel af det økonomiske Livs Genfødselse, af de gode Tider, naar de er der. Her bør vore Banker med Raad og Daad støtte den danske Købmand, saa at han kan være i Stand til at optage Konkurrencen med Tyskerne og Englænderne. Har vi først faaet Fodfæste, saa er uhyre meget vundet, og det bliver meget lettere senere at høste Frugten af tidligere Forarbejder.

For nogen Tid siden stod der i et herværende Dagblad en særdeles god og vejledende Artikel om »Rusland og dansk Foretagsomhed«, hvor der kraftig blev slaaet til Lyd for at udnytte de Muligheder, som her maatte ligge, og Forfatteren foreslog flere — vistnok overordentlige fornuftige — Maader og Veje, som skulde bringe os Danske nærmere Maalet. Der foresloges at oprette en Rute med komfortable Passagerdampere mellem St. Petersborg og København, for bl. a. at tilføre os en købedygtig Turiststrøm; der taltes om at udsende Konsuler, om at danne et dansk-russisk Centralbureau for Handlende og Industridrivende etc. etc.

Desuden er Verden jo stor, og det behøvede

endelig ikke at være Rusland alene, hvorfra vor Købmandsstand skulde hente sin Fortjeneste. Til England sælger vi jo allerede vore fornemste Landbrugsprodukter, og jeg nævnede i Begyndelsen af mit Foredrag, at flere af vore yngre driftige Købmænd og vore større Aktieforetagender vendte Blikket udefter mod andre Verdensdele. For en vaagen Købmandsstand — bistaaet af en kyndig Bankverden — er der Felter nok at arbejde paa. Bankerne vil sandelig høste mere Fordel og Ære til dem selv og hele Samfundet, ved at støtte unge dygtige Købmænd, end ved at forcere usunde Foretagender og holde mer eller mindre insolvente Storspekulanter oven Vandet af Frygt for selv at blive draget med ned i Dybet; og ikke mindst vil de gode Kunder helst søge hen i de Instituter, hvor de ikke i Form af store Provisioner og høje Renter skal betale for de mindre gode.

I Stedet for den tidligere stærke Konkurrence mellem Bankerne vil der da ogsaa antagelig og forhaabentlig komme en mere kollegial Stemning mellem de enkelte Institutioner, og hertil vilde det omtalte Bankregister ikke mindst kunne bidrage.

Ønskeligt vilde det ogsaa være, om de ældre Banker i højere Grad end tidligere vilde række Haanden til deres yngre Kolleger, som jo nu en Gang er der, saa at der kunde komme et frugtbart Samarbejde i Stand til Fordel for hele Samfundet. Allerede er Begyndelsen jo gjort med det af Landmandsbanken ledede Konsortium til Optagelse af Materialet af de i indeværende Termin ydede Kreditforeningslaan.

I Modsætning til senere Aars nye Bank-Starter vil Tendensen herefter antagelig ogsaa mere komme

til at gaa i Retning af Koncentration, hvad der i Udlandet i flere Aar har været Tilfældet, og hvorpaa vi forøvrigt her hjemme ogsaa har haft nogle Eksempler.

Forhaabentlig vil der da ogsaa over Bankverdenen helt igennem komme noget mere Ligevægt og Forudseenhed, saa at det ikke gentages, at der i de gode Aar bliver slaaet til, saa at man i de mindre gode tvinges med en Kraftanstrængelse til at trække sig tilbage, hvorved Bankerne til stor Skade for en rolig Udvikling mister deres regulerende Indflydelse.

Lad os da alle ønske og haabe, at det nye Aar, da Nationalbankens nye og moderne Octroy træder ud i Livet, maa blive Begyndelsen til en ny Æra for den københavnske Bankverden, til Gavn og Lykke for Hovedstaden og Fædrelandet.

Til Foredraget knyttede sig en Diskussion, hvoraf vi gengive nedenstaaende Udtalelser:

Generaldirektør Rubin takkede Indlederen for hans Foredrag, som jo indeholdt en Mængde Momenter, der kunde give Anledning til Meningsudveksling. Taleren fremdrog særlig Spørgsmaalet om det foreslaaede Bankregister, der — saaledes som Planen var skitseret af Indlederen — havde den væsentlige Mangel, at den ene Bank ikke fik Oplysning om Størrelsen af den Kredit, den paagældende Laansøger havde i den anden Bank; selve den Oplysning, at Laansøgeren havde en anden Bankforbindelse, syntes i og for sig at være lidet nyttig. — Med Hensyn til selve den nuværende vanskelige Situation for vore Banker vilde det være af Interesse at faa udredet, i hvilken Grad Misèren skyldtes almindelige og i hvilken Grad lokale Aarsager. Situationen var jo ikke værre i Danmark end i Udlandet (f. Eks. i Sverrig).

Kontorchef E. Meyer: Der var blevet opkastet det Spørgsmaal, om den nuværende ejendommelige stærke Bankbevægelse hos os var af samme Art som i Udlandet. Dette Spørgsmaal maatte i det væsentlige besvares bekræftende; Bevægelsen havde her hjemme i Hovedsagen samme Karakter som andetsteds. Ikke engang Overspekulationen i Byggevirksomheden var vi ene om; et Sidestykke dertil fandt man baade i Sverrig og i Tyskland, især i det førstnævnte Land. Derimod kunde det maaske nok siges, at den danske Bankudvikling havde en noget særegen Karakter, for saa vidt angik Startningen af nye Banker og den stærke Udvidelse af disse. Dette bundede efter Talerens Opfattelse i noget historisk og noget folke-psykologisk; der krævedes hos det almindelige Publikum en vis ejendommelig Sangbund, for at muliggøre en saadan Bevægelse. Det var Tilbøjeligheden til at kræve høj Rente af Kapital, der anbragtes paa Anfordring i Pengeinstitutter, der var ejendommelig dansk. For Aar tilbage var Forholdet mellem Banker og Sparekasser et andet end nu, — ganske modsat. Da strømmede der til Sparekasserne store Mængder af Folio-midler, Midler, som rettelig burde gaa til Bankerne; og dette vanskeliggjorde Sparekassernes Anbringelse af deres Indskud. Dengang havde Sparekasserne gjort Overbud. Men saa kom der en Reaktion med Overbud fra den anden Side; Bankerne kappedes om at tilbyde Publikum Opfyldelsen af de to indbyrdes modsigende Krav: høj Rente og samtidig Kapitalen disponibel. Taleren saa ikke rettere, end at det nævnte nationale Karaktertræk i væsentlig Grad havde afgivet Støtte for den senere Tids stærke Udvidelse af Bankerne. — Hvad det foreslaaede Bankregister angik, vilde det ikke være saa betydningsløst, som Generaldirektør Rubin vilde gøre det til. Iøvrigt havde man været inde paa den Tanke at lade ogsaa Størrelsen af de ydede Kreditter registrere, men man havde opgivet dette, fordi der fra de fleste Bankinstitutter rejstes Opposition derimod. Men ogsaa et Registreringskontor som det foreslaaede vilde kunne gøre god Nytte; det vilde kunne give Bankerne nyttige Vink med Hensyn til saadanne Kunder, som søgte Kredit her og der og allevegne. Den Oplysning, Kontoret gav, vilde give

Anledning til, at de paagældende Banker konfererede indbyrdes og med Kunden for at søge nærmere Oplysninger. Man kunde i hvert Fald ikke sige, at en saadan Ordning var helt hensigtsløs, det var dog i hvert Fald bedre end slet intet.

Generaldirektør Rubin var ikke ganske sikker paa, at Kontorchef Meyer havde Ret i, at et Bankregister som det foreslaaede var bedre end intet. Et Hovedspørgsmaal var det her, om det i Almindelighed kunde siges, at der var noget »kriminelt« i, at en Forretningsmand havde flere Bankforbindelser. Kunde der ikke være legitime Grunde hertil? Besvarelsen af dette Spørgsmaal var af Betydning for Vurderingen af den Nytte, Bankregistret kunde yde.

Kontorchef E. Meyer: Det kan være legitimt og nødvendigt at have flere Bankforbindelser, men er det ikke altid, og det kan i hvert Fald undertiden være farligt; det kan tyde paa, at der arbejdes for stærkt. Der er Forskel paa det Tilfælde, at en Forretningsmand til Stadighed har to eller flere Bankforbindelser, og paa det, at han samtidig med at bevare sin tidligere Forbindelse søger at aabne ny Kredit andetsteds. I sidstnævnte Tilfælde vil der være Anledning for de paagældende Banker til at overveje Sagen i Fællesskab, og hertil skulde Bankregistret være Vejen.

Grosserer A. Levysohn vilde spørge, hvorledes man havde tænkt sig Bankregistrets Forhold til de udenlandske Kreditorer og til de private Bankiers; dem kunde man jo ikke forpligte til at gøre Anmeldelse til Bankregistret. Skulde Bankerne ogsaa melde Vekseldiskonteringer til Registret? (Kontorchef Meyer: Ja!) Dette vilde blive overordentlig vanskeligt.

Indlederen indrømmede, at Forholdet med Hensyn til de udenlandske Kreditorer kunde tænkes at volde Vanskelighed. For Tiden havde den Bank-Kredit, der ydedes fra Ulandet, ikke stor Betydning, men hvis de fremmede Bankhuse atter kom ind, vilde det ikke kunne hindres, at de arbejdede udenfor Registret.

— Naturligvis maatte Diskonteringerne meldes til Registret. Vanskelighederne herved maatte dog ikke overvurderes; det maatte erindres, at Forretningsmanden almindeligvis havde sine faste Bankforbindelser, og de Forretninger, han her gjorde, havde ikke den samme tilfældige Karakter, som naar man gaar ind i en Butik og køber et Par Strømper.